נערה שנתפתתה פרק רביעי כתובות נד.

כיון דלית לה כתובה. נמי לית לה מזוני לגמ דהא תנאי כתובה הוא: **כם אלמנה.** הבא על אלמנה וילדה לו[ד] ומת ולו בנים יש לה מזונות מנכסיו או לא: **כיון דלית לה כתובה.** המיוסרים אי נמי רבנן תקון נמי לאלמנה: **או דלמא כיון דלא תקון רבנן.** למכתב עד שעת נשואין תנאי כתובה נמי מקמי הכי לא מייל: **כם אלמנה.** אלמנה מעשה ונשאה אחרי כן כדכתיב[ה] ולו תהיה לאשה וילדה לו בת ומת יש לה מזונות מן האמצע או לא: **יש לה כתובה.** מנכסיו: **מנה.** אם מת ואע"ג שכבר נתן כסף קנסה לאביה: **יצא כסף קנסה בכתובה.** ואין לה כתובה: **מאי.** מזונות הבת שהן תנאי כתובה פקעי בהכי או לא מי אמרינן כיון דלית לה כו': **או דלמא כתובה היינו טעמא.** דלא תקון לה רבנן משום דכל כתובת אשה משום שלא תהא קלה בעיניו להוציאה תקונה: **והא לא מצי מפיק.** כדכתיב[ו] לא יוכל לשלחה. כתובה דמשום אפוקי הוא דלא תקון דליכא למיחש לית לה אבל שאר תנאי כתובה דלאו משום שלא תהא קלה[ז] אתקון לית לה: **בביתי ולא בביקתי.** אם יש לו בית כופין את היורשין לתת לה מדור לפי כבודה ואין יכולין לומר לה לכי לבית אביך ואנו זנין אותך אם אין לו בית אלא ביקתא בעלמא צריך בר וקטן ולשון ביקתא כי עקתא (שבת דף עז:) יכולין לומר לכי מאלנו דאת תהא יתבא בביתי כתב לך ולא בביקתי: **אבל מזוני אים לה.** בבית אביה מנכסיו ולא אמרינן כיון דלא קרינן בה ואת תהא יתבא בביתי לא קרינן בה ומתזנא מנכסי. ורב יוסף בביתי יתירא דרים דתקון למכתב בביתי תרי זימני ואת תהא יתבא בביתי כל ימי מיגר אלמנותיך בביתי: [**ונתפייסה.** תו לא קרינן בה מיגר אלמנותיך]: **הא לא נתפייסה יש לה.** בתמיה. ואפילו אין העכבה מחמת כבוד בעלה אלא שלא היה תובעה הגון לה: **ביחלה ופירכסה.** גליא דעתה דלא מחמת כבוד בעלה מעכבת ליגשה: **עשתה כתובתה אפותיקי.** קרקע המיוחדת לכתובתה עשתה אפותיקי לבעל מוב שלה: **הני אין.** לפי שהן גיבוי כתובה אבל תביעה לא: **פרוודהא.** כרכים הסמוכים לה: **מחווא.** מפרוודי בבל: **דמני קבא דנהרדעא.** כל מקום שמודדין תבואה במדת קב נהרדעא: **שמין מה שעליה.** כשמגבין לה בית דין כתובתה שמין בגדיה בפרעון כתובה: **בלקיט.** שכיר שגר בבית בעל הבית ולקח לו בעל הבית בגדים כשיוצא ממנו שם אומן בגדים כשכרו לשמואל ורב אמר אין שמין: **וכן בלקיט.** לרב שמין ולשמואל אין שמין: **ומנה כה. רב סימנא דמילתה: יפמא ואתרמלא שלא יפוק.** הפשט בגדיהן ולא: **יפמא.** לקיט: **דתנן במתניתין.** בהך דערכין: **אחד המקדיש נכסיו כו' ואחד המעריך עצמו.** והגזבר כל למשכנו על ערכו הקנוי בפרשה אין לו לגזבר לא בכסות אשתו ולשם בניו ואע"פ שלא לנשות עדיין. אלמא בגדיה שלה כשמואל: **לכאורה כשמואל ריבעא.** פתחוה מרוצת משמעות המשנה כשמואל אבל כי מעיינת בה לא מסייעת לשמואל דהא קמיה קיימת ואיהי יוצאה מניהו ואדעתא דהכי מקני לה זמן שהיא אתתיו: **הכוא דאמר לו.** נוחת שכיב מרע: **נדוניא לברה.** קלוטים היו מכשיטי הכנות כך וכך לנכוסים: **פורנא ליפמי.** הריוח ליתומים ולא אמרינן ניתיב לה דמי הנדוניא כיום הצוואה:

ארבע

בת אנוסה מהו. תימה דאנוסה גופה תיבעי: **בביתי ולא** בביקתי. כשאין להן כי אם ביקתי היא מפסדת דלכולי עלמא יכולין לגרשה ובית בעלה בעל מרוחה בהאי ליגשה דביתי שמשתמשת במדור כדרך שנשתמשה בחיי בעלה כדאמרינן בהנשואין (לקמן דף קנ.) ואין להחליף לה לגרוש ממנו או שמא אפילו לביגשה בו: **לית הלכתא בכל הני שמעתתא.** [אלוגלו קאי] בר מתנעוה ליגשה דהכהנו עדיפא דאי ככל הני דוקא וקאי נמי אתנעוה ליגשה ג"כ קשיא דשמואל אדשמואל גרע ענן דאמר לעיל לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל כו' וכה"ג אינה כפרק תולין (שבת דף קמ.) לית הלכתא ככל הני שמעתתא דלאו דוקא[ט]: **ושמואל אמר הלכה כאנשי גל"ל.** פר"ח וכמקום שים מנהג ילכו אחר המנהג וכמקום שאין מנהג יעשו כשמואל דהלכתא כוותיה והא דבעי בסמוך על היכן נהרדעא לאו משום דאין הלכה כשמואל אלא משום דשאר כל נהוג כרב והא דקשה מהכהן דאלמנה (לקמן לה:) שסא) אפרש בע"ה:

ארבע

**ביבתי אבל מזוני אית לה מר בר רב אשי אמר אפילו מזוני נמי לית לה ולית הלכתא כמר בר רב אשי אמר רב נחמן אמר שמואל תבעוה להנשא ונתפייסה אין לה מזונות הא לא נתפייסה יש לה מזונות אמר רב ענן לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל אמרה מחמת פלוני בעלי יש לה מזונות מחמת בני אדם שאינן מהוגנין לה אין לה מזונות אמר רב חסדא זינתה אין לה מזונות אמר רב יוסף כיחלה ופירכסה אין לה מזונות מאן דאמר זינתה כל שכן כיחלה ופירכסה מאן דאמר כיחלה ופירכסה אבל זינתה אית לה מאי טעמא יצר אנסה ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי הא [ז]דאמר רב יהודה אמר שמואל [ח]התובעת כתובתה בבית דין אין לה מזונות ולא והתניא [ט]מכרה כתובתה ומשכנה כתובתה עשתה כתובתה אפותיקי לאחר אין לה מזונות הני אין אבל תובעת לא הני בין בבית דין בין שלא בבית דין תובעת בבית דין אין שלא בב"ד לא: וכך היו אנשי ירושלים וכו': אתמר רב אמר הלכה כאנשי יהודה ושמואל אמר [י]הלכה כאנשי גליל בבל וכל פרוודהא נהוג כרב נהרדעא וכל פרוודהא נהוג כשמואל ההיא בת מחווא דהות נסיבא לנהרדעא אתו לקמיה דרב נחמן [יא]שמעה לקלה דבת מחווא היא אמר להו בבל וכל פרוודהא נהוג כרב אמרו ליה והא לנהרדעא נסיבא אמר להו אי הכי נהרדעא וכל פרוודהא נהוג כשמואל ועד היכא נהרדעא עד היכא דסגי קבא דנהרדעא איתמר [יב]אלמנה רב אמר [יג]שמין מה שעליה ושמואל אמר אין שמין מה שעליה אמר רב חייא בר אבין וחילופה בלקיט רב כהנא מתני וכן בלקיט ומנח בה סימנא יתמא וארמלתא שלח ופוק אמר רב נחמן אע"ג דתנן במתניתין כוותיה דשמואל הלכתא כוותיה דרב דתנן [יד]אחד המקדיש נכסיו ואחד המעריך את עצמו אין לו לא בכסות אשתו ולא בכסות בניו ולא בצבע שצבע לשמן ולא בסנדלים חדשים שלקח לשמן אמר ליה רבא לרב נחמן וכי מאחר דתנן מתניתין כוותיה דשמואל אמאי הלכתא כוותיה דרב אמר ליה [טו]לכאורה כשמואל רהיטא כי מעיינת בה הלכתא כוותיה דרב מאי טעמא כי אקני לה אדעתא למיקם קמיה אדעתא למשקל ולמיפק לא אקני לה: כלתא דבי בר אלישיב הוה קא תבעה כתובתה מיתמי הוה קא ממטי להו לבי דינא אמרי זילא לן מילתא דתיזלי הכי אזלא לבישתינהו ואיכסתינהו לכוליה מנא אתו לקמיה דרבינא אמר להו הלכתא כוותיה דרב דאמר אלמנה שמין מה שעליה ההוא דאמר להו נדוניא לברת זל נדוניא א"ר אידי בר אבין [טז]פורנא ליתמי [יז]ההוא דאמר להו

ארבע

מסורת הש"ס

א) לעיל לט:, ב) [פס יפ"ן], ג) לקמן קנ., ד) ניטין לה. (ערכין כב.), ה) לקמן ז:, ו) ב"ק קב: ערכין כד., ז) [בערכין ערך כאור פי' כשאתה פותח קודם שתעיין בה תעלה על דעתך שהיא כשמואל ולכאורה לשון אמרי הוא], ח) בפ"א טיסף: בת, ט) [דברים כב], י) [פס], כ) בפ"א טיסף: להוציאה, ל) [ועי' תוס' שבת מד: ד"ה ולית וכו' וכן הרא"ש בהסכ' פי' ל מסב לחיים זן], מ) [ד"ה נחומת תגן].

מוסף רש"י

בביתי ולא בביקתי. בית לר כעין לרקם כדאמרינן במסכת שבת (עז:) בקתא כי עקתא, אם היה מדור שלו לר לא קבל עליו להוליא אם בניו ולהושיבה (לקמן קנ.). **התובעת כתובתה בב"ד** אין לה מזונות. מעתה, דגליא דעתה דבעי לאיפוטיי ואיהי לא תתני בהדה אלא כל ימי מיגר אלמנותיך בביתי, שהיא אלמנה בשביל כתובה (גיטין לה.). אין לו. לגזבר. **לא בכסות אשתו.** למשכנו בשביל הערך וכן לגבי מקדיש לא היו בכלל נכסים להקדישו (ב"ק קב.) **שלא שלו** (ערכין כד.). **שצבע לשמן.** לשם אשתו ובניו (שם ושם). **דלא בסנדלים חדשים.** רבותא קמ"ל דאע"ג דעדיין לא נעלום הרי הן נחקקן משעת לקיחה (שם).

תוספות רי"ד

כיון דל"ל לשני' כתובה פי' בדתנן בפ' אלמנה ניזונית דף ק ע"ב) השני' והאיילונית אין לה כתובה וא"ל מזונות ושעמא מפורש בפ' י"ם משום דאיהי מרגלא ליה וקנסוה רבנן הלכך תנאי כתובה נמי אין לה דבנין נוקבין. א"ד אימא דעבדא איסורא קנסוה רבנן אבל איהי דלא עבדא איסורא לא קנסוהו רבנן תיקו: בעי רבא בת ארוסה. פי' המורה ארוס הבא על ארוסתו והוליד ממנה בת ודר לו בנים מאשה אחרת ומת הארוס י"ל מזונות. פי' מן האחים בנכסי האב או לא כיון דאית לה לארוסה כתובה. פי' הייני מו"מ מן האירוסין כדאמרינן לקמן בשלהי הכותב תנאי כתובה נמי כגון מזוני דבנן נוקבן אית לה א"ד כיון דלא תקינו רבנן למכתב כתובה עד שעת נשואין ומקמי הכי לא חייליא ליה נמי תנאי כתובה באירוסין תיקו. ומהכא נמי מוכח דאית כתובה לארוסה אע"ג דלא כתב לה דאי בדכתב לה מאי קמבעי' להו. אי דכתב לה תנאי דבנן נוקבין יש לה דאי דלא כתב לה תנאי דבנין נוקבין ומנה מאתים כתב לה פשיטא דכתובה אית לה תנאי דבנין נוקבין ל"ל ואמאי קמבעיא להו א"ו הכי סבר אע"ג דלא כתב לה בתובתה אית לה מנה ומאתים ומ"ה בעי אי אית לה נמי תנאי דב"נ אע"ג אי לא הה"נ איכא למבעי על ארוסה נופא אי מתזנא לאחר מיתת הבעל מנכסיו או לא ושעם אחד להן, ובפ' האומר בקידושין מוכיח פירוש שיש כתובה לארוסה אע"ג דלא כתב לה דתנן התם (היא אומרת) קידשתני והוא אומר לא קדשתיך היא אסורה בקרוביו והוא מותר בקרובותיה ואמרינן התם אם נתן גט מעצמו כופין אותו ליתן כתובה ואי בדכתב לה תיפוק ליה דהא כתב לה ותו האיך יכול לבסור ולומר לא קדשתיך א"ו בדלא כתב לה: בעי רבא בת אנוסה. פי' אנס את הנערה ונשאה אח"כ כדכתיב ולו תהיה לאשה ההלידה לו בת ומת י"ל מזונות מן האחין מנכסיו או לא מזונות הבת שהן תנאי כתובה מיפקע בהכי או לא מי אמרינן כיון דל"ל כתובה ת"כ נמי ל"ל א"ד כתובה היינו טעמא דלא תיקון לה רבנן דכל כתובת אשה היא משום שלא תהא קלה בעיניו להוציאה והאי לא מצי מפיק לה יוכל לשלחה כל ימיו והשתא כתובה דמשום אפוקי הוא דלא תקינו רבנן דליכא למיחש לה אבל שאר ת"כ דלא משום להוציאה איתקון אית לה תיקו: **מתני'** את תהא יתבא בביתי ומיתזנא מנכסי כל ימי מיגר אלמנותיך חייב מפני שהוא תנאי ב"ד. פי' מיגר משך או מיגר לשון דירה וכך היו אנשי ירושלים כותבין אנשי גליל הי' כותבין לאנשי ירושלים ובי'הודה היו כותבין עד שיריצו היתומים ליתן לה כתובתה. לפיכך אם רצו היורשים נותנים

תוספות רי"ד (המשך)

לה כתובתה ופוטרים אותה: תני ר"י בביתי ולא בביקתי. פי' דוקא אם הניח בית גדול שראוי לה ולהם הן חייבים לתת לה מדור ואין יכולים לומר לה לכי לבית אביך ואנו זנין אותך שם. אבל אם הניח מדור צר ודחוק אין חייבים לתת לה מדור דמתני' תני תרי בביתי כדי לדיוקא בביתי ולא בביקתי אלא זנים אותה בבית אביה מנכסיו ול"א כיון דלא קרינן בית בביתי לא קרינא בית נמי ומתזני מנכסי: מר בר"א אמר אפילו מזוני נמי ל"ל. פי' כיון דבטל התנאי דמדור בטל נמי תנאי דמזונות דיתבא בביתי אתני בהדי וכיון דלא יתבה בביתיה לא מיתזנא. ומסיק תלמודא ולית הל' כמר בר"א דהאי דקתני בביתי שלא תוכל היא לומר תנו לי מזונות בבית אבי וא"א לדור עמכם דלא יהבי לה אא"כ יושבת וניזונית עמהן דברכת הבית ברובה אבל הבא דאינהו מעכבי מעלין לה מזונות בבית אביה: אר"נ א"ש תבעוה להנשא ונתפייסה א"ל מזונות. פי' דלא קרינן בה מיגר אלמנותיך בביתי הא לא נתפייסה י"ל מזונות. פי' ואע"פ שהעכבה היתה מחמת שלא הי' התובעה הגון לה לא מחמת כבוד בעלה: אר"ע לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל אמרה מחמת פ' בעלי י"ל מזונות מחמת ב"א שאינן מהוגנים לי אין לה מזונות. פי' משמע דאי הוו מהוגנים הוה מינסבא להו: אר"ח זנתה אין לה מזונות אמר ר"י בחלה ופרכסה א"ל מזונות. פי' דגלי דעתא דלא משום כבוד בעלה מעכבא מ"ד זנתה כ"ש בחלה ופרכסה ומ"ד בחלה ופרכסה אבל זינתה י"ל מזונות מ"ש יצר אנסה ומסיק תלמודא ולית הל' ככל הני שמעתי' אלא כי הא דאר"י א"ש התובעת כתובתה בב"ד א"ל מזונות ולא נדוניא: מכרה כתובה או משכנה או עשאה אפותיקי אין לה מזונות. פי' [אפותיקין] פה תהא קאי למיקם אמרה לבע"ח לא תגבה חובך אלא משדה זו המיוחד לכתובתי הני אין אבל תובעת לא. פי' ומ"ה לא תני תובעת בהדי הנך דבריי"ה הני בב"ד ושלא בב"ד תובעת כתובתה בב"ד אין שלא בב"ד לא:

עין משפט נר מצוה

קבב א ב ג מיי' פי"ט מהל' אישות הלכ' יד טוש"ע אה"ע סי' קיב סעיף ה:
קבג ד מיי' פי"ח שם הלכה ל סמג לאוין פח ועשין מח טוש"ע שם סימן נג סעיף ה:
קבד ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ח:
קבה ו ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:
קבו ח ט מיי' פט"ז שם הלכה ד סמג עשין מח טוש"ע שם סי' נט סעיף ח:
קבז י מיי' פ"ג מהל' ערכין הלכה יד סמג כשין נלא:
קבח כ ל מיי' פי"ח מהל' זמה הלכה כב סמג עשין עב טוש"ע ח"מ סי' רנג סעיף טז:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com